

2020-11-30

Inventering och artskyddsutredning Cinnoberbagge, Hammarparken i Eriksberg, Uppsala kommun

Inventering och artskyddsut-
redning, Cinnoberbagge
Granskningsversion
2020-11-30

: EKOLOGI GRUPPEN

Beställning: Wallenstam AB och JM
Framställt av: Ekologigruppen AB
www.ekologigruppen.se
Telefon: 08-525 201 00
Granskningsversion: 2020-11-30
Uppdragsansvarig: Aina Pihlgren
Medverkande: Johan Allmér, Stina Hällholm
Intern granskning av rapport: Anders Haglund 2020-11-04
Foton: Om inget annat anges: Stina Hällholm och Anders Haglund
Illustrationer och kartor: Ekologigruppen AB
Internt projektnummer: 8760
Bilder på framsidan från Eriksberg, Uppsala

Innehåll

Sammanfattning	4
Inledning	6
Uppdragets mål och syfte	6
Bakgrund	6
Artskyddsförordningen	6
Allmän beskrivning av området	9
Tidigare bedömningar/inventeringar	9
Inventeringsmetod	12
Inventering av larver	12
Inventering av substrat	12
Osäkerhet i bedömningen	12
Beskrivning av cinnoberbaggens ekologi	13
Livsmiljö	14
Substratval	14
Spridningsförmåga	14
Resultat från inventeringen	15
Artfynd och lämpliga substrat	15
Påverkan på bevarandestatus	18
Bevarandestatus för cinnoberbagge	18
Nationell bevarandestatus och förekomst	18
Lokal bevarandestatus och förekomst	19
Bedömning av påverkan	20
Skyddsåtgärder och åtgärder för ekologisk kontinuitet	22
Referenser	23

Sammanfattning

Uppdragets mål är att inventera cinnoberbagge, *Cucujus cinnaberinus*, och potentiella livsmiljöer för cinnoberbagge inom detaljplan för Hammarparken, Eriksberg, Uppsala. Arbetet omfattar även en bedömning av planområdets betydelse för cinnoberbagge samt bedömning av påverkan på artens bevarandestatus till följd av genomförande av detaljplanen. I uppdraget ingår även att ta fram förslag till skyddsåtgärder och försiktighetsåtgärder till syfte att stärka artens population.

Cinnoberbagge är rödlistad i kategorin Starkt hotad (EN). Arten är också skyddad enligt artskyddsförordningens 4 §, vilket innebär att den har ett starkt lagligt skydd och att dess livsmiljö också är skyddad. Dess bevarandestatus bedöms vara dålig både nationellt och lokalt.

Skyddet i 4 § artskyddsförordningen är utformat som ett strikt skydd, det vill säga, det finns ingen rimlighetsavvägning mellan olika intressen. I prejudikat finns bedömningar att det inte är enstaka individer som är skyddade utan snarare den lokala populationen. Om ett projekt eller en plan bedöms påverka lokal population är det möjligt för viktiga infrastrukturprojekt att söka dispens. Det finns inte möjligheter för dispens från artskyddsförordningen i detaljplaner. I de fall bedömningen är att det finns risk för att den lokala populationen kan komma att påverkas negativt krävs åtgärder för att upprätthålla ekologisk kontinuitet. Det innebär att man planerar och genomför åtgärder för skydd andra konsekvensmildrande åtgärder för att säkerställa att påverkan inte sker.

Cinnoberbaggen är knuten till områden där det finns en kontinuitet på nyligen döda lövträd, helst asp eller ädellövträd. Arten uppträder därför främst inom urskogsartade områden med en god kontinuitet av gamla, grova aspar. Inom sådana områden kan den även utnyttja andra trädslag, exempelvis grov tall. Larvutvecklingen sker i innerbarken av nyligen döda, stående eller liggande grova trädstammar och den varar i ca två år.

Inga tidigare fynd av cinnoberbagge finns från detaljplaneområdet, men ett fynd av cinnoberbagge från 2018 finns strax väster om planområdet. Fynd av cinnoberbagge finns även från Blodstensskogen i Eriksberg från 2019.

Populationen av cinnoberbagge i Uppsalas södra delar bedöms som så isolerad från andra förekomster av cinnoberbagge att den utgör en lokal population, genetiskt isolerad från övriga förekomst i landet. Planområdet ingår i en ganska smalt spridningsstråk med potentiellt lämplig livsmiljö som binder ihop spridningsstråket längs Hågadalen-Nåsten i väster, via Eriksberg och Stadsskogen, med spridningsstråket Sunnersta-Kronparken i öster.

Inga nya fynd av cinnoberbagge gjordes i planområdet under inventeringen i oktober 2020.

Inom planområdet hittades flera lämpliga substrat för cinnoberbagge och flera områden med framtida lämpliga substrat för cinnoberbagge. Totalt identifierades elva träd som direkt lämpliga substrat. Träden utgjordes av en stående död asp, en döende sälg, en högstubbe av sälg, sju stående döda tallar och en nästan död tall. Tre levande aspar bedömdes inom en snar framtid utgör lämpliga substrat.

Nio ytor med potentiellt framtida lämpliga substrat (20-50 år) identifierades inom planområdet. Dessa ytor utgörs främst av aspbestånd som varierar i åldern 20-80 år och enstaka sälgar. Strax utanför området finns två ytterligare områden med potentiellt framtida substrat.

Genom försiktighetsprincipen så är bedömningen att allt potentiellt framtida substrat i området *kan* vara viktigt för artens lokala bevarandestatus. Av denna anledning är bedömningen att arten lokala bevarandestatus riskerar att påverkas negativt om inte åtgärder för ekologisk kontinuitet genomförs. Om åtgärder genomförs, så bedöms inte cinnoberbaggens lokala population påverkas negativt av planen.

Initiala åtgärder:

- Potentiellt framtida substrat och även klenare tallar och aspar som avverkas i samband med bebyggelsen ska läggas upp som veddepåer inom planområdet, eller i nära anslutning till planområdet, för att tillskapa nya lämpliga substrat för cinnoberbaggen.
- Nya lövträd, främst asp, bör planteras inom planområdet. Detta kompenserar för förlust av framtida potentiell livsmiljö som försvinner i samband med bebyggelsen. Åtgärder kan även göras utanför planområdet.

Långsiktiga åtgärder:

- Veddepåerna ska fyllas på med nya träd minst vart tredje år i minst 20 år.
- För att begränsa påverkan på cinnoberbaggens livsmiljö ska parkmarken sparas som naturlig skogsmark och får inte omvandlas till gräsyta eller hårdgöras. Parkmarken ska sedan skötas som barrskog med stort inslag asp, sälg och andra lövträd. All död ved ska få ligga kvar i området. Viss röjning av sly i några delar kan vara positivt.
- Ta fram förslag på skötselåtgärder som sedan säkerställs inom ramen för kommunens skötsel av skog på allmän platsmark. Åtgärderna bör bland annat tillse att träd skyddas och död ved får vara kvar.

Inledning

Uppdragets mål och syfte

Uppdragets mål är att inventera cinnoberbagge, *Cucujus cinnaberinus*, och potentiella livsmiljöer för cinnoberbagge inom detaljplan för Hammarparken, Eriksberg, Uppsala, se figur 1. Planområdet vid Hammarparken är cirka 7 ha stor.

Arbetet omfattar även en bedömning av planområdets betydelse för cinnoberbagge samt bedömning av påverkan på artens bevarandestatus till följd av genomförande av detaljplanen. I uppdraget ingår även att ta fram förslag till skyddsåtgärder och försiktighetsåtgärder till syfte att stärka artens population.

Syftet med uppdraget är att det ska kunna användas som kunskapsunderlag vid detaljplanering.

Figur 1. Avgränsning av detaljplanen i Eriksberg.

Bakgrund

Cinnoberbagge är rödlistad i kategorin Starkt hotad (EN). Arten är också skyddad enligt artskyddsförordningens 4 §, vilket innebär att den har ett starkt lagligt skydd och att dess livsmiljö också är skyddad.

Rödlistan för Sverige utarbetas av ArtDatabanken. Rödlistan anger olika arters risk att dö ut från Sverige. Arterna listas i olika rödlistekategorier beroende på artens status. Det finns sju kategorier:

(RE) försvunnen, (CR) akut hotad, (EN) starkt hotad, (VU) sårbar, (NT) nära hotad, (LC) livskraftig, (DD) kunskapsbrist.

Artskyddsförordningen

Artskyddsförordningen ger ett skydd för ett antal djur och växter som finns uppräknade i artskyddsförordningens bilagor. Olika arter har olika skydd beroende på i vilken § i artskyddsförordningen som arten är skyddad.

Artskyddsförordningen

Artskyddsförordningen ger ett skydd för alla vilda fåglar och ett antal djur och växter som finns uppräknade i artskyddsförordningens bilagor.

Olika arter har olika skydd beroende på i vilken § i artskyddsförordningen som arten är skyddad.

Skyddet är utformat som ett strikt skydd, d.v.s. det finns ingen rimlighetsavvägning mellan nödvändigheten av projektet och behovet av att skydda arten. I prejudikat finns dock bedömningar att det inte är enstaka individer som är skyddade utan snarare den lokala populationen.

Artskyddsförordningen uttrycker att en arts "gynnsamma bevarandestatus inte får försvåras" i det ingår att den lokala populationen inte får påverkas. Det är ofta svårt att avgränsa lokal population och få rättsfall finns. Ekologigruppen utgår i våra bedömningar från att lokal population är en delpopulation där det finns tydliga spridningshinder till andra förekomster av arten. Exempelvis kan en groddjurspopulation omgiven av bebyggelse och vägar betraktas som en lokal population. För andra arter som t.ex. flyttfåglar där spridningen inte är ett problem kan den lokala populationen utgöras av ett helt landskap eller kanske hela landet.

Om ett projekt eller en plan bedöms påverka lokal population är det inte möjligt att söka dispens, istället måste skyddsåtgärder vidtas så att populationen inte påverkas. Om detta görs rätt, behövs inte längre dispensen. Målet med skyddsåtgärder blir alltså att göra dispensen onödig. Skyddsåtgärder kan ha karaktären av kompensationsåtgärder där ett näraliggande område iordningställs så att numerären av arten inte minskar. Ytterligare en omständighet gäller för arter skyddade enligt 4§, för dessa får inte livsmiljön minska, oavsett om lokal population påverkas eller ej.

Inventering och artskyddsutredning, Cinnoberbagge
Granskningsversion
2020-11-30

Utdrag ur 4 § Artskyddsförordningen

4 § I fråga om vilda fåglar och i fråga om sådana vilt levande djurarter som i bilaga 1 till denna förordning har markerats med N eller n är det förbjudet att

1. avsiktligt fånga eller döda djur,
2. avsiktligt störa djur, särskilt under djurens parnings-, uppfödning-, övervintrings- och flyttperioder,
3. avsiktligt förstöra eller samla in ägg i naturen, och
4. skada eller förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplats. Förbudet gäller alla levnadsstadier hos djuren.

Första stycket gäller inte jakt efter fåglar och däggdjur. I fråga om sådan jakt finns bestämmelser med motsvarande innebörd i jaktlagen (1987:259) och jaktförordningen (1987:905).

Skyddet i 4 § artskyddsförordningen är utformat som ett strikt skydd, det vill säga, det finns ingen rimlighetsavvägning mellan olika intressen. I prejudikat finns bedömningar att det inte är enstaka individer som är skyddade utan snarare den lokala populationen. Om ett projekt eller en plan bedöms påverka lokal population är det möjligt för viktiga infrastrukturprojekt att söka dispens. Det finns inte möjligheter för dispens från artskyddsförordningen i detaljplaner. I de fall bedömningen är att det finns risk för att den lokala populationen kan komma att påverkas negativt krävs åtgärder för att upprätthålla ekologisk kontinuitet. Det innebär att man planerar och genomför åtgärder för skydd andra konsekvensmildrande åtgärder för att säkerställa att påverkan inte sker.

Avsiktligt dödande eller störande

Allt avsiktligt dödande, fångande och störande är förbjudet enligt artskyddsförordningen. Enligt domstolspraxis anses som avsiktliga även sådana handlingar där syftet inte är att döda, fånga eller störa, men där den som utför handlingen är medveten om den förutsägbara konsekvensen av sitt handlande (att det kommer att döda, fånga eller störa), men ändå genomför handlingen. Exempel på en sådan handling kan vara att avverka ett träd där cinnoberbagge har förekommit. Det krävs att störningen eller dödande kommer upp i en viss grad för att det ska betraktas som en avsiktlig handling.

Skada och förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplats

Förutom att arterna är fridlysta så är det också förbjudet att skada eller förstöra djurens livsmiljö, det vill säga viloplats-, reproduktions-, födosöks- och övervintringsplatser, samt att avsiktligt störa, särskilt under djurens parnings-, uppfödning-, övervintringsperioder. Förbudet mot att skada eller förstöra fortplantningsområden och viloplats gäller även för icke avsiktliga handlingar och därför är det inte på samma sätt av omedelbar

betydelse för förbudet huruvida förutsättningarna för gynnsam bevarandestatus påverkas. Det finns inte närmare definierat i någon föreskrift vad som avses med cinnoberbaggens fortplantningsområden. Ett område för fortplantning behöver rimligen uppnå en viss kvalitet för att förbudet i 4 § ska gälla. Fortplantningsområden går för cinnoberbaggen att biologiskt definiera och avgränsa. Det utgörs av nyligen döda grova gamla aspar, tallar, ädellövträd samt vissa andra lövträdsarter (se tabell 1). Om en sådan miljö berörs så kan skyddsåtgärder behöva vidtas för att undvika risk för skada. Livsmiljön kan jämföras med lämpligt habitat eller framtida lämpligt habitat.

Gynnsam bevarandestatus

Artskyddsförordningen uttrycker att en arts ”gynnsamma bevarandestatus inte får försvåras”. I det ingår att den lokala populationen inte får påverkas. Det är ofta svårt att avgränsa en lokal population och få rättsfall finns. Ekologigruppen utgår i våra bedömningar från att lokal population är en delpopulation där det finns tydliga spridningshinder till andra förekomster av arten. Exempelvis kan för en skogslevande art cinnoberbagge, ett större skogsområde med en population omgiven av öppen mark, bebyggelse och vägar betraktas som en lokal population.

Påverkan

Om ett projekt eller en plan bedöms påverka lokal population är det inte möjligt att söka dispens, istället måste skyddsåtgärder vidtas så att populationen inte påverkas. Om detta görs rätt, behövs inte längre dispens. Målet med skyddsåtgärderna blir alltså att göra dispensen onödig. Skyddsåtgärder kan ha karaktären av kompensationsåtgärder där ett närliggande område iordningställs så att numerären av arten inte minskar.

Allmän beskrivning av området

Området utgörs av gles tallskog med en stor andel äldre tallar och även grova aspar och av barrskog med stor andel äldre träd och död ved (Calluna, 2015).

Inventering och artskyddsutredning, Cinnoberbagge
Granskningsversion
2020-11-30

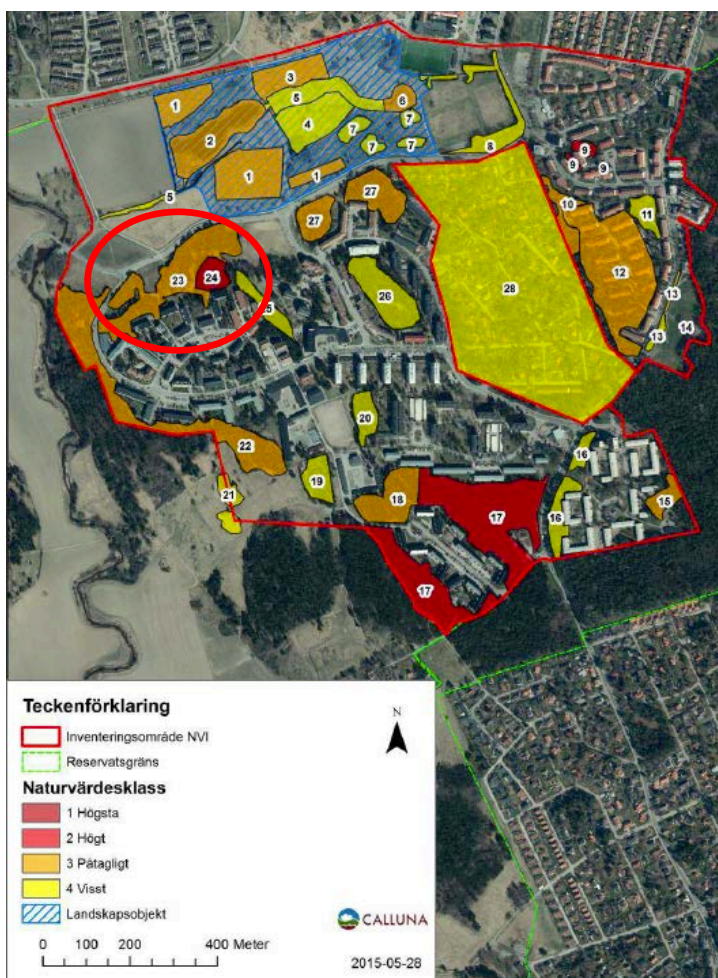
Tidigare bedömningar/inventeringar

Naturvärdesinventering och artfynd

En naturvärdesinventering av området gjordes 2015 och då identifierades två naturvärdesobjekt i området, ett med naturvärdesklass 2 (nr 24) och ett med naturvärdesklass 3 (nr 23), se figur 2, (Calluna, 2015). Objekt 23 beskrivs som gles tallskog med stor andel äldre tallar och sparsamt med död ved. I objektet förekommer arter som tallticka, vintertagging och relikttbock. Objekt 24 beskrivs som barrskog med inslag av ung ek och triviallöv. Arter som tallticka, vintertagging och granbarkgnagare är hittade i området.

Senare har objekt 23 klassats upp till högt naturvärde – klass 2, på grund av flera tillkommande artobservationer i Artportalen, och området bedöms nu ha högt artvärde (Ekodatabasen Uppsala, 2020).

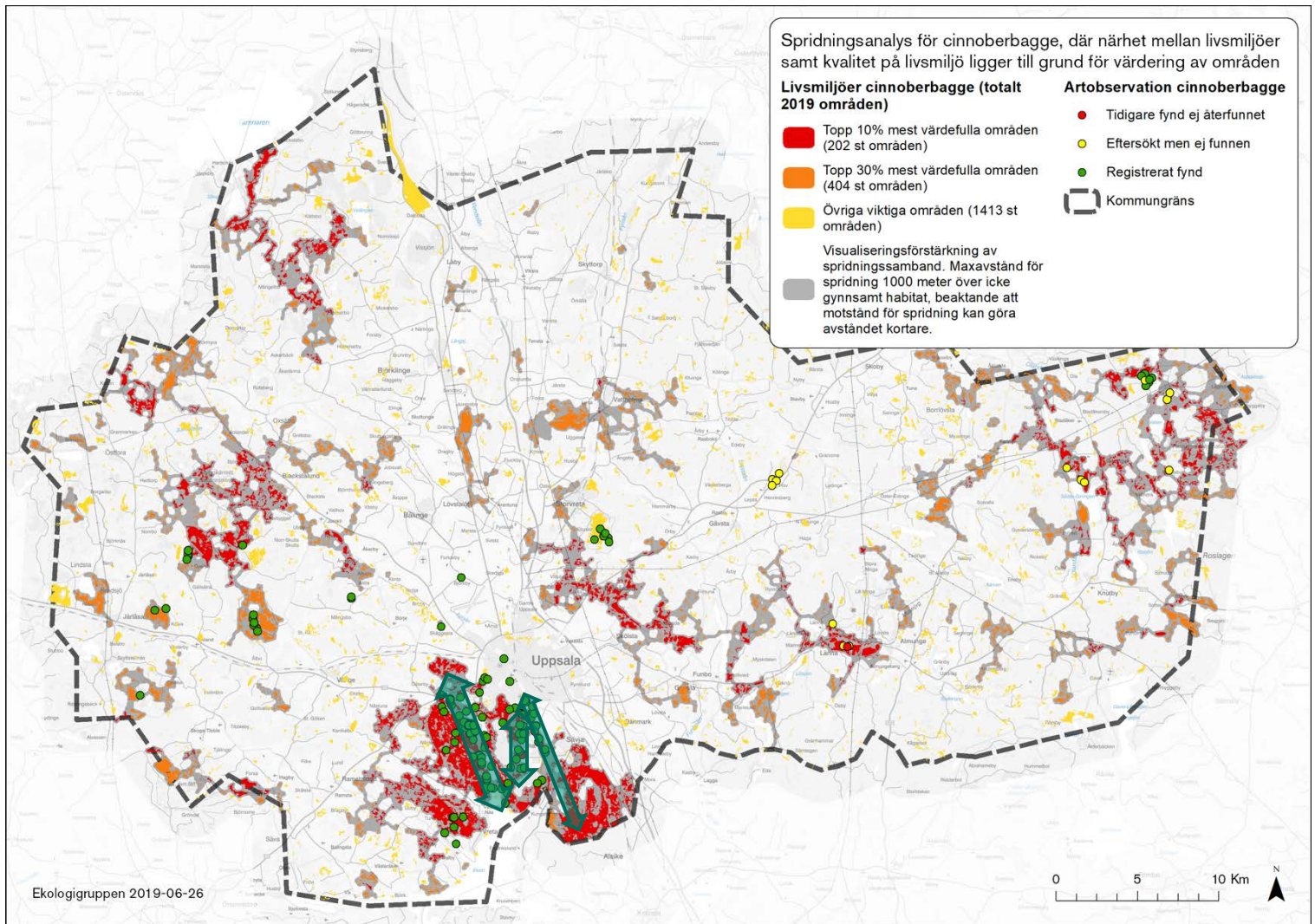
Inga fynd av cinnoberbagge är tidigare gjorda inom detaljplaneområdet (Artportalen, 2020). Ett tidigare fynd av cinnoberbagge, en larv under barken på död alm, från 2018 finns strax väster om planområdet, se figur 7 och 8. Fynd av cinnoberbagge finns även från Blodstensskogen i Eriksberg från 2019 (Artportalen, 2020).

Figur 2. Resultatet från en naturvärdesinventering 2015 visar på två områden med naturvärden, ett med naturvärdesklass 2 (nr 24) och ett med naturvärdesklass 3 (nr 23). Område 23 har senare ändrats till naturvärdesklass 2. Källa: Calluna 2015 och Ekodatabasen Uppsala 2020.

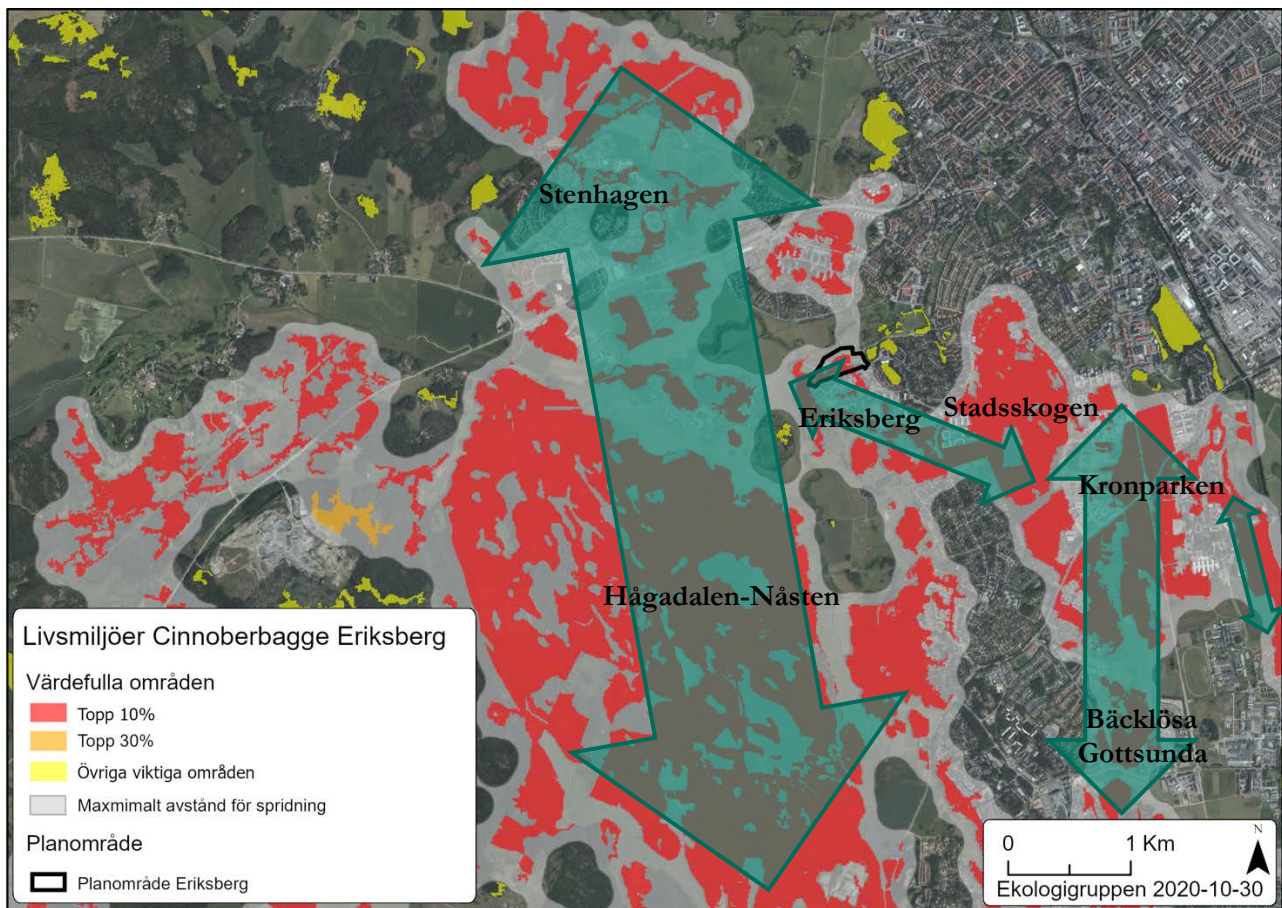
Spridningsstråk

En spridningsanalys för cinnoberbagge med analys av lämpliga livsmiljöer och spridningssamband i Uppsala kommun har tagits fram 2019, se figur 3 (Ekologigruppen, 2019). Spridningsanalysen utgick från att spridning avtar logaritmiskt från område med lämplig livsmiljö så att endast 5% av förflyttningarna når längre än 900 meter, samt med antagandet att cinnoberbaggen inte gillar att flyga över öppen mark och att byggnader utgör hinder. Spridningsanalysen visar att förekomsten i kommunen är fragmenterad och att många av förekomsterna i praktiken är isolerade från varandra.

Figur 3. Spridningsanalys för cinnoberbagge i Uppsala kommun med kända fynd till och med 2018 inlagda som gröna prickar. Tre viktiga spridningsvägar kan urskiljas i Uppsala, markerade med gröna pilar i kartan. Källa: Ekologigruppen 2019.

Tre viktiga spridningsstråk kan urskiljas i Uppsala. Ett viktigt stråk stäcker sig längs med naturreservatet Hågadal-Nåsten, från Vårdsåtra i söder förbi Eriksberg till Stenhagen i norr, ett stråk går från Sunnersta via Gottsunda och Bäcklösa Natura 2000-områden till Kronparken och Stadsskogen, och ett stråk går längs med Fyrisån mot Lunsen, se figur 3 och 4.

Figur 4. Spridningsstråk med potentiella livsmiljöer för cinnoberbagge. Planområdet är inritat med svart streck. Potentiellt lämplig livsmiljö är markerat med rött på kartan. Gröna pilar visar viktiga spridningsstråk.

Planområdet ingår i en ganska smalt spridningsstråk med potentiellt lämplig livsmiljö som binder ihop spridningsstråket Hågadalen-Nåsten i väster, via Eriksberg och Stadsskogen, med spridningsstråket Sunnersta-Kronparken i öster, se figur 4 (Ekologigruppen 2019).

Inventeringsmetod

Inventering av larver

Förekomst av larver av cinnoberbagge eftersöks på lämpliga substrat (tabell 1). Metoden utgörs av en destruktiv metod där bark på lämpligt substrat skalas av med kniv och larver eftersöks. När larv påträffats i någon av delområdena avbryts eftersök och punkt med fynd registreras. Eftersök pågår tills alla potentiellt lämpliga substrat kontrollerats. Med lämpligt substrat menas här a) lämplig trädart = asp, alm, tall, sälg, lind, ask, lönn, björk, samt b) lämplig diameter (grövre ved), på dött stående/liggande träd).

Inventeringen genomfördes den 19 oktober 2020 av Johan Allmér och Stina Hällholm.

Tabell 1 Cinnoberbaggens preferens för olika trädslag som substrat (källa Ekologigruppen 2019).

Art	Rangordning	Kommentar
	5 bäst - 1 sämst	
Asp	5	är ”nästan bäst”
Alm	4	kanske lika bra som asp
Tall	3	är inte bäst men kan vara viktigt lokalt
Sälg	3	Jonsell 2018
Lind	2	Fynd av Jonsell 2018 men arten hittas sällan på trädslaget (sällsynt substrat?)
Ask och lönn	2	Troligen inte så bra som tall enligt Per Eriksson (muntl.)
Björk	2?	är inte bäst men kan vara viktigt lokalt. Jonsell 2018 hade flera fynd.
Fågelbär	?	Jonsell 2018 hade inget fynd med antalet lågor var bara ett.
Klibbal	???	Troligen dåligt eftersom få kända fynd verkar finnas.
Gran	1	är sannolikt sämst eller rent dåligt och i detta substrat finns bara enstaka fynd.

Inventering av substrat

Lämpliga substrat registreras som art, diameterklass, av stående respektive liggande döda träd med rätt nedbrytningsgrad och markerats som punkter i ett GIS-skikt. Potentiella substrat delades in i direkt lämpliga substrat (substrat som är lämpliga nu) och substrat som är lämpliga inom en nära framtid (inom 1- 20 år). Dessutom karteras områden med förekomst av framtida potentiellt habitat (inom 20-50 år), dessa avgränsas som ytor (polygoner) i ett GIS-skikt.

Osäkerhet i bedömningen

Inventeringsresultatet bedöms som säkert.

Beskrivning av cinnoberbaggens ekologi

Inventering och art-
skyddsutredning, Cin-
noberbagge
Granskningsversion
2020-11-30

Ekologi och krav på livsmiljö

Cinnoberbaggen tillhör familjen plattbaggar. Den fullbildade skalbaggen är cinnoberröd och mycket platt (figur 5). Kroppsstorleken är 11–15 mm.

Figur 5. Fullbildad cinnoberbagge. Foto från Wikipedia.

Larven, som även den är mycket platt, är blankt gulbrun (bärnstensfärgad) och försedd med fyra utskott på de bakre bakkroppssegmenten (figur 6). Cinnoberbaggens larvutveckling är tvåårig (Eriksson 2013). Förpuppning sker under sensommaren eller tidigt på hösten i en puppkammare som ofta omgärdas av lösgnagda barkstrimlor. Larvutvecklingen sker i innerbarken av nyligen döda, stående eller liggande grova stammar av främst lövträd. Den fullbildade skalbaggen sitter kvar under barken till nästa vår, då fortplantning sker (Ehnström 1999a). Cinnoberbaggen är som fullbildad (imago) aktivast i maj.

Figur 6. Cinnoberbaggens larver lever under barken på nyligen fallna träd och känns igen på de fyra utskott som finns på de bakre bakkroppssegmenten. Foto Anders Haglund.

Livsmiljö

Cinnoberbaggen är knuten till områden där det finns en kontinuitet på nyligen döda lövträd, helst asp eller ädellövträd. Arten uppträder därför främst inom urskogsartade områden med en god kontinuitet av gamla, grova aspar. Inom sådana områden kan den även utnyttja andra trädslag (tabell 1 och figur 7). Gran och al verkar inte nyttjas.

Substratval

Larvutvecklingen sker i innerbarken av nyligen döda, stående eller liggande grova trädstammar.

Spridningsförmåga

Erfarenheten från fältarbete är att cinnoberbaggen verkar ovillig att sprida sig längre än några hundra meter (Per Eriksson Uppladsstiftelsen, muntl.). De vuxna cinnoberbagarna kan troligtvis flyga någon km till närliggande habitat. Arten verkar ha lätt att sprida sig upp till 200 m. De flesta fynd av imago utanför substrat verkar ha gjorts i skymning.

Referens från fältarbete vid Svanhusskogen (Olas skifte, Eriksson muntl.) anger att arten koloniserades klen ved 200 m från kärnområde, men inte grövre ved två km från kärnområde. Av de fem fynd som gjordes utanför Båtforsreservatet var avståndet var avståndet som längst 800 m från reservatsgränsen (Eriksson & Jonsell 2001).

Figur 7. Alm med fynd av cinnoberbagge, strax utanför planområdet, se karta i figur 8.

Resultat från inventeringen

Inventering och artskyddsutredning, Cinnoberbagge
Granskningsversion
2020-11-30

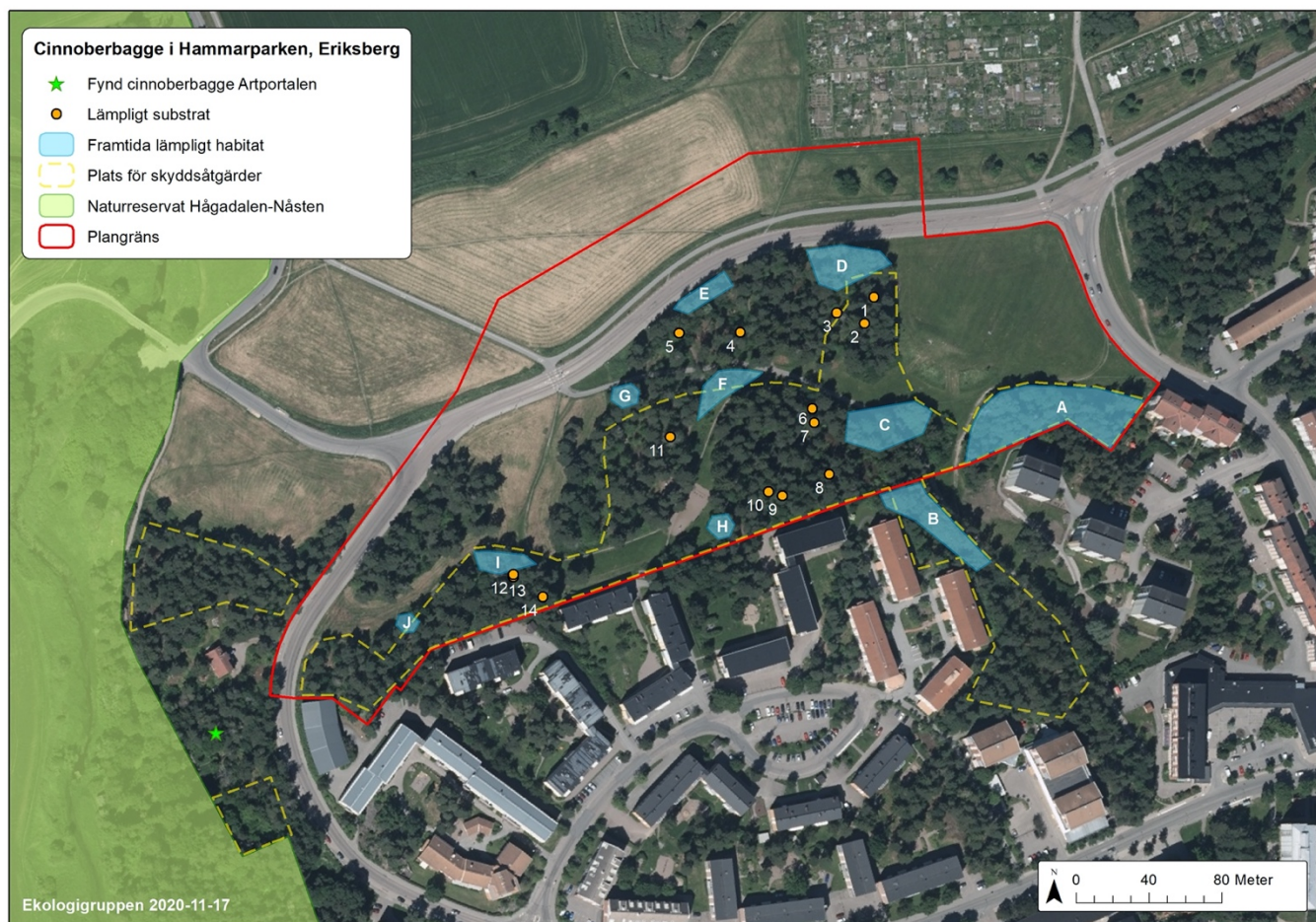
Artfynd och lämpliga substrat

Inga nya fynd av cinnoberbagge gjordes i planområdet under inventeringen i oktober 2020.

Inom planområdet hittades flera direkt lämpliga substrat och substrat som inom en nära framtid (1-20 år) är lämpliga som substrat för cinnoberbagge, se tabell 2 och 3 samt figur 8 och 9.

Totalt identifierades elva träd som direkt lämpliga substrat. En stående död asp bedömdes som ett möjligt substrat i nuläget. Två sälgar bedömdes som direkt lämpliga substrat. Sju stående döda tallar och en nästan död tall bedömdes utgöra lämpliga substrat i nuläget. Tre levande aspar bedömdes som lämpliga substrat inom en nära framtid (1-20 år).

Potentiellt framtida lämpliga substrat (20-50 år) har markerats ut med blå ytor, se tabell 4, figur 8 och 10. Totalt identifierades nio ytor med framtida substrat. Dessa ytor utgörs främst av aspbestånd som varierar i åldern 20-80 år och enstaka sälgar. I några fall utgörs ytorna av enskilda träd. Potentiellt framtida lämpliga substrat finns även utanför planområdet, område A och C, se figur 8.

Figur 8. Kartan visar var det finns lämpliga substrat (orangea prickar) och framtida lämpliga substrat (blå ytor) för cinnoberbagge inom och i närheten av planområdet. Ett tidigare fynd av cinnoberbagge från 2018 är utprickat strax väster om planområdet. Föreslagna områden med lämpliga platser för skyddsåtgärder är utprickade med gul streckad linje.

Tabell 2. Förekomst av lämpliga substrat för cinnoberbagge inom planområdet.

Nr	Trädart	Ålder	Diameter	Vitalitet	Kommentar
1	Tall	-	30	Dött stående träd	Lämpligt substrat. Torrträd.
2	Tall	-	30	Dött stående träd	Barklös halvvägs ner längs stammen. Torrträd, möjligen lämpligt substrat.
3	Tall	-	50	Klart försämrad	Substrat inom nära framtid, enstaka levande grenar, i övrigt dött träd.
4	Asp	-	27	Dött stående träd	Högstubbe, bark börjat lossna något. Möjligen lämpligt substrat om än ganska klen.
5	Sälg	-	50	Högstubbe	Lämpligt substrat.
6	Tall	-	35	Dött stående träd	Lämpligt substrat. Torrträd.
7	Tall	-	30	Dött stående träd	Lämpligt substrat. Torrträd.
8	Tall	-	32	Dött stående träd	Barklös halvvägs ner längs stammen. Torrträd, möjligen lämpligt substrat men ganska klen.
9	Tall	-	40	Dött stående träd	Ingen lös bark ännu. Torrträd, möjligen lämpligt substrat.
10	Tall	-	42	Dött stående träd	Börjat tappa bark upptill. Torrträd, möjligen lämpligt substrat.
11	Sälg	40-79 år	30-50	Klart försämrad	Lämpligt substrat. Stor del av trädet är dött. Flerstammig.

Tabell 3. Förekomst av lämpliga substrat inom en nära framtid (1-20 år) för cinnoberbagge inom planområdet.

Nr	Trädart	Ålder	Diameter	Vitalitet	Kommentar
12	Asp	40-79 år	40		Substrat inom nära framtid, döda grenar.
13	Asp	40-79 år	57		Substrat inom nära framtid, håligheter och döda grenar.
14	Asp	40-79 år	57	Friskt	Substrat inom nära framtid.

Tabell 4. Förekomst av områden med potentiellt framtida substrat (20-50 år) inom och nära planområdet.

Område	Beskrivning
A	Inslag av ung asp och sälg
B	Ganska gott om medelålders och yngre asp
C	Några medelålders aspar, en alm och en flerstammig sälg (alla 50-65 cm i diameter). Enstaka yngre asp finns också.
D	Medelålders aspar, ca 45-55 cm i diameter
E	Ung asp
F	Ung asp
G	Medelålders asp, ca 30 cm i diameter, ett träd
H	Flerstammig sälg, 30-60 cm i diameter, ett träd
I	Ung asp
J	Medelålders asp, 45 cm i diameter, ett träd

Figur 9. Högstubbe av sälg, nr 5, som är ett potentiellt lämpligt substrat för cinnoberbagge.

Figur 10. Område D (överst) med medelålders aspar och område E (nederst) med yngre aspar som utgör potentiellt framtida lämpliga substrat. För de yngre asparna dröjer det upp till 50 år innan de blir lämpliga substrat.

Påverkan på bevarandestatus

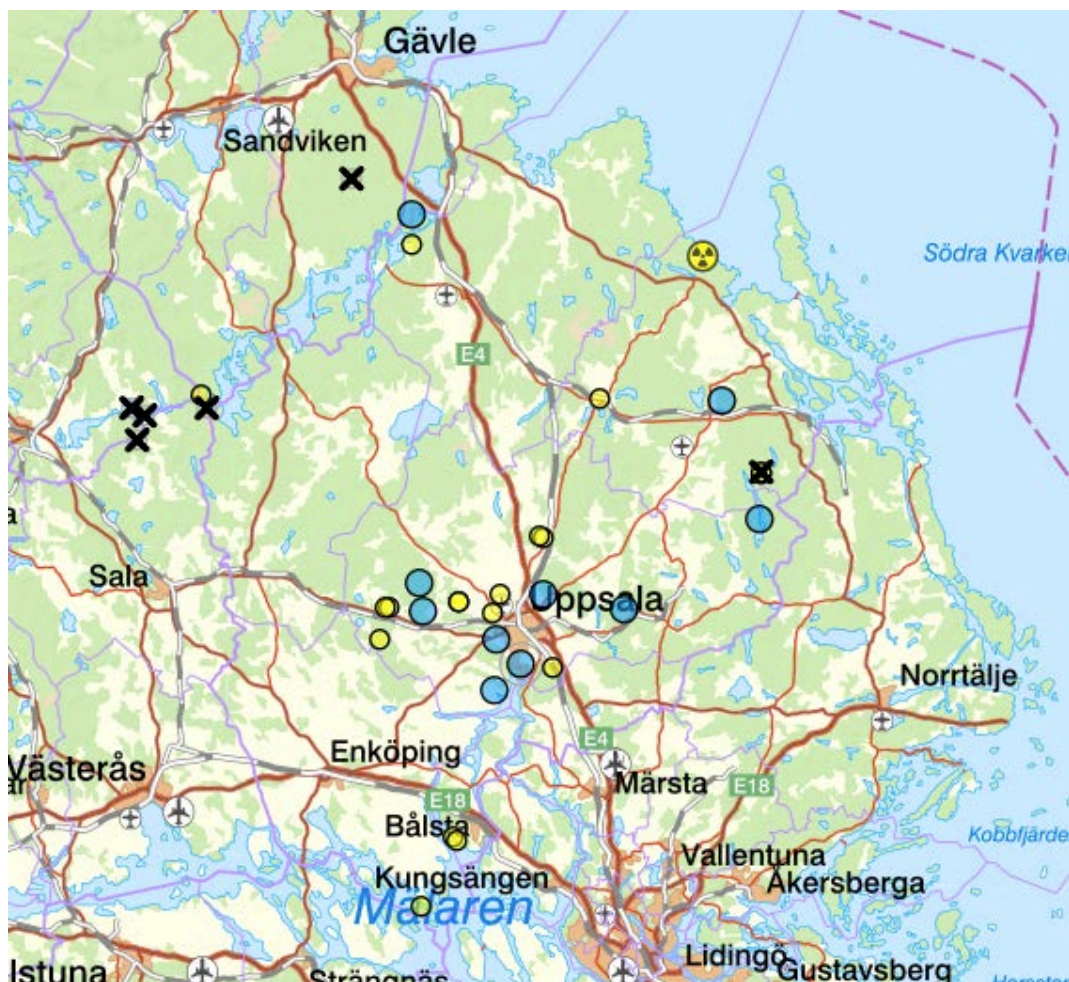
Bevarandestatus för cinnoberbagge

Nationell bevarandestatus och förekomst

Cinnoberbagge är rödlistad i kategorin Starkt hotad (EN) och har varit rödlistad i den kategorin sedan 2000. Antalet lokalområden i landet skattas till 80 stycken och utbredningsområdet till 800 km² och förekomstarean till 230 km² (Artfakta 2020).

Cinnoberbaggen har inte gynnsam bevarandestatus på nationell nivå då den är rödlistad. Statusen rapporterades vara dålig och under försämring i Sveriges rapportering 2019 till EU över bevarandestatusen för arten 2013–2018 (Westling 2020).

Antalet lokalområden i landet skattas till 80 och en majoritet av dessa finns i Uppsala kommun (figur 11-12). Ett annat kärnområde för arten utgörs av Nedre Dalälven (figur 11). Arten kan sägas vara en särskild ansvarsart för Uppsala kommun. Flest observationer har arten i området sydväst om Uppsala (Hågadalen Nästen).

Figur 11. Fynd av cinnoberbagge, utsök för hela Sverige 2000–2020, källa Artportalen (2020-10-13). Blå punkter symboliserar att flera fynd har gjorts i området, gul punkt representerar individuellt fynd, samt svart kryss, eftersökt på tidigare fyndplats men ej återfunnen.

Den nationella populationen hotas främst av storskaligt och rationellt skogsbruk, vilket fragmenterar livsmiljön som i sin tur riskerar leda till utdöenden av lokala populationer.

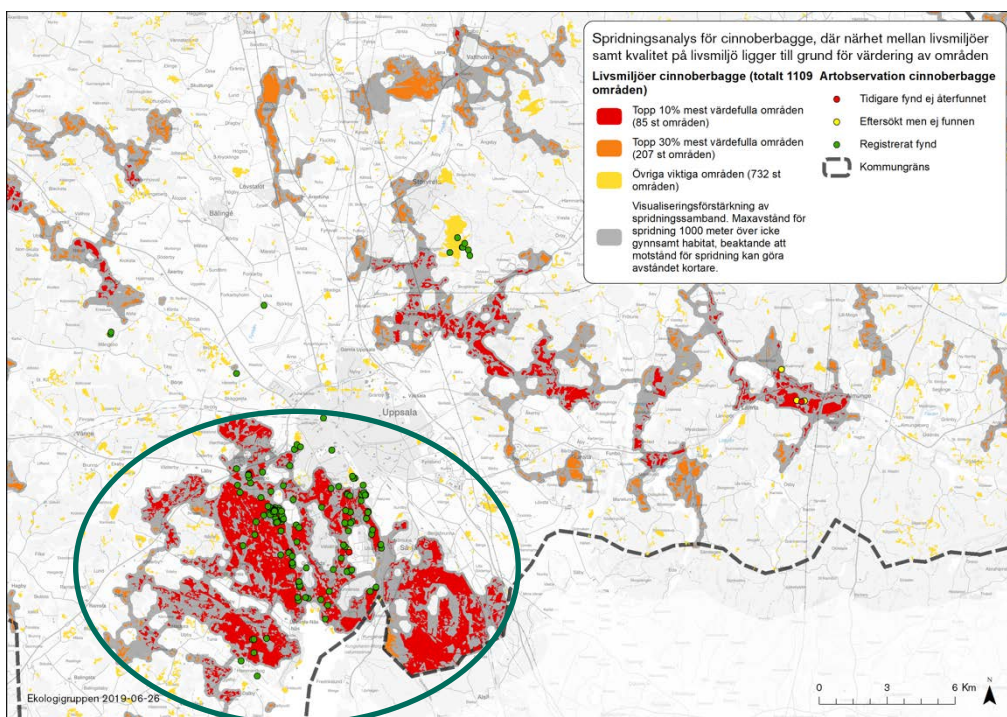
Tidigare förekom cinnoberbaggen i Sverige från Blekinge till Jämtland. Efter 2000 finns fynd endast från Uppland, Västmanland och södra Gästrikland, se figur 11.

Lokal bevarandestatus och förekomst

Kunskapen om cinnoberbaggens förekomst är relativt god närmast Uppsala där flera riktade inventeringar har genomförts (Upplandsstiftelsen opublicerat, Jonsell 2014 och Jonsell 2018). Flest fynd av cinnoberbagge finns i stråket längs Hågadalen-Nåsten (från Vårdsåtra till Håga), se figur 12. Flera fynd finns också längs stråket från Sunnersta via Gottsunda och Ultuna till Kronparken. Även längs med Fyrisån finns flera fynd av cinnoberbagge.

Populationen i Uppsalas södra delar bedöms som så isolerad från andra förekomster av cinnoberbagge att den utgör en lokal population, genetiskt isolerad från övriga. Det finns inga tidigare bedömningar av bevarandestatus för den lokala populationen.

Faktorer som gynnar arten är att Bäcklösa och Östra Nåsten skyddats som Natura 2000-område med tydligt mål att skydda cinnoberbaggen, vilket medför förutsättningar för ökad mängd lämpligt substrat på lång sikt i dessa kärnområden. Mellan dessa kärnområden sker bebyggelse och skogliga åtgärder inom artens livsmiljö. Arten är även i spridningszonerna beroende av att det finns kontinuerligt med lämpliga substrat. Detta i kombination med att arten har dålig spridningsförmåga och är känslig för fragmentering gör att bevarandestatusen lokalt bedöms som ogynnsam (dålig). Detta trots att cinnoberbaggen har ett av sina kärnområden i och nära Uppsala. Ekologigruppens bedömning är att den negativa trenden möjligen inte är lika stark som för den nationella populationen.

Figur 12. Fynd av cinnoberbagge 2000-2018 (källa Artportalen), samt avgränsning av lokal population inringat med grön oval.

Bedömning av påverkan

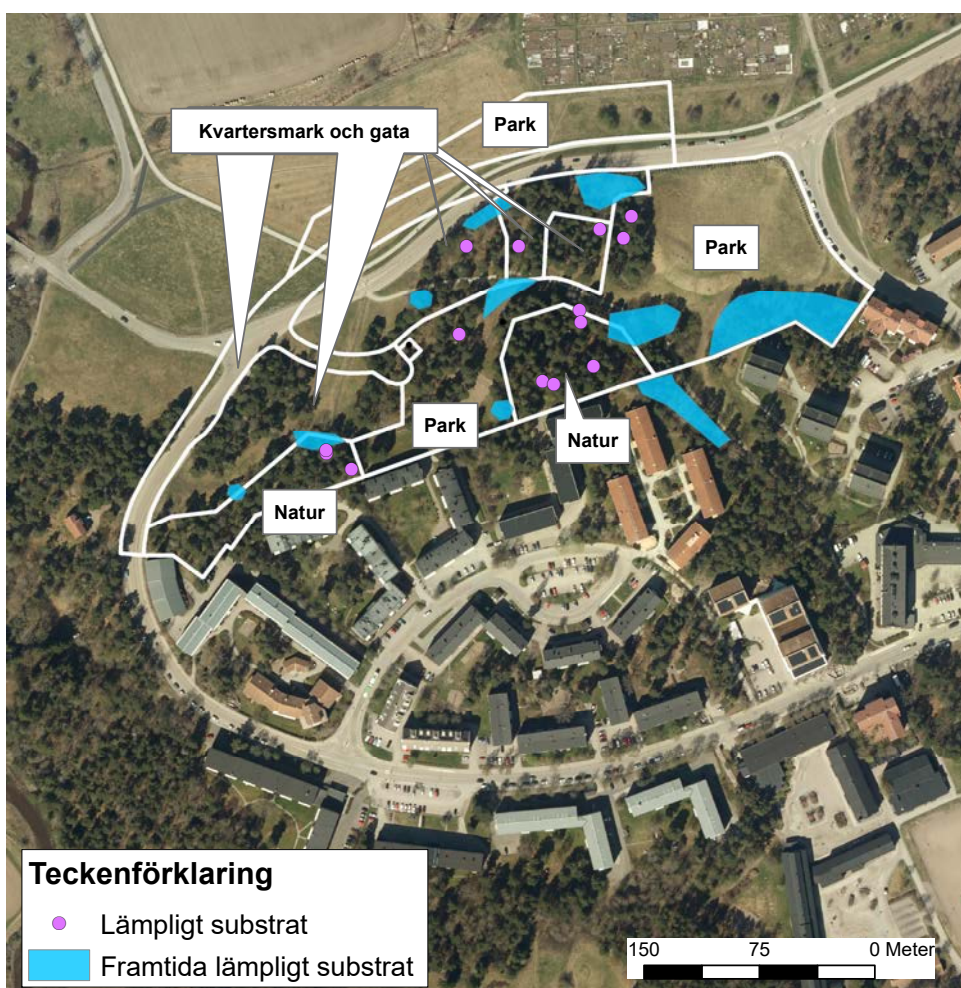
Nya byggnader, vägar och parkeringar planeras i planområdets norra och västra delar, se figur 13 och 14. De södra och östra delarna av planområdet kommer inte att bebyggas utan kommer att utgöras av naturmark respektive parkmark.

Vid inventeringen 2020 fanns flera lämpliga substrat och flera områden med framtida lämpliga substrat för cinnoberbagge inom planområdet. Totalt identifierades elva lämpliga träd för cinnoberbagge och tre som inom en snar framtid (1-20 år) blir lämpliga. Dessutom identifierades nio områden där det fanns förekomst av potentiellt framtida substrat (20-50 år). Elva träd bedöms kunna sparas inom natur- eller parkmark och tre träd på innersgårdar. Tre områden med framtida lämpliga substrat bedöms kunna påverkas av bebyggelsen. Övriga områden ligger inom natur- eller parkmark.

Då området ligger i en ganska smal spridningszon som binder ihop Hågadal-Nåsten med Stadsskogen-Kronparken så medför även en liten påverkan på tillgång på substrat en potentiell risk för påverkan på cinnoberbagge. Det råder idag sannolikt brist på kontinuerlig tillgång på lämpligt substrat för arten i denna spridningszon.

Genom försiktighetsprincipen, så är bedömningen att allt potentiellt framtida substrat i denna zon *kan* vara viktigt för artens lokala bevarandestatus. Av denna anledning är bedömningen att artens lokala bevarandestatus riskerar att påverkas negativt om inte åtgärder för ekologisk kontinuitet genomförs.

Om åtgärder i följande avsnitt genomförs, så bedöms inte cinnoberbaggens lokala population påverkas negativt av planen.

Figur 13. Skiss som visar kvartersmark och gata samt park och natur. Karta från Uppsala kommun 2020-11-30.

Skyddsåtgärder och åtgärder för ekologisk kontinuitet

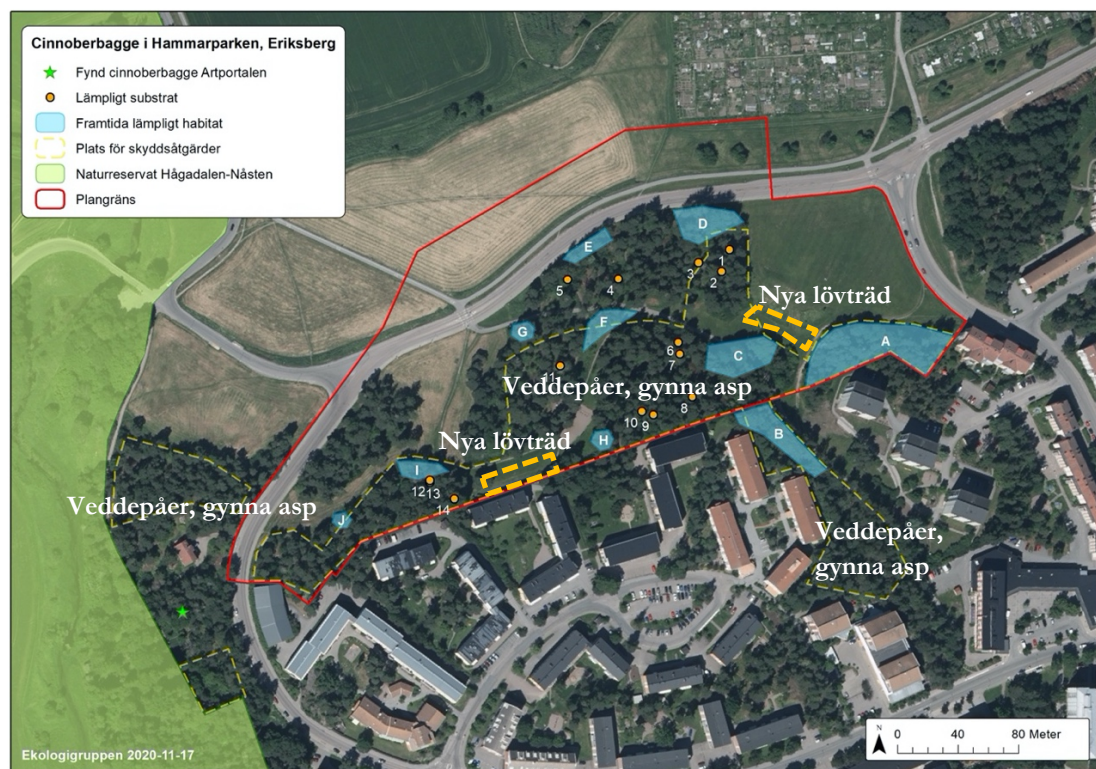
För att minimera risk för påverkan av den lokala populationens bevarandestatus så bör en kombination av åtgärder som gynnar arten på kort sikt (exempelvis veddepåer), medellång sikt (inklusive skydd och skötsel av naturmark inom planområdet), samt lång sikt (plantering av asp i planområdet) genomföras.

Initiala åtgärder

- Potentiellt framtida substrat och även klenare tallar och aspar som avverkas i samband med bebyggelsen ska läggas upp som veddepåer inom planområdet, eller i nära anslutning till planområdet, för att tillskapa nya lämpliga substrat för cinnoberbaggen.
- Nya lövträd, främst asp, bör planteras inom planområdet, se figur 15. Detta kompenserar för förlust av framtida potentiell livsmiljö som försvinner i samband med bebyggelsen.

Långsiktiga åtgärder

- Veddepåerna ska fyllas på med nya träd minst vart tredje år i minst 20 år.
- För att begränsa påverkan på cinnoberbaggens livsmiljö ska parkmarken sparas som naturlig skogsmark och får inte omvandlas till gräsyta eller hårdgöras. Parkmarken ska sedan skötas som barrskog med stort inslag asp, sälg och andra lövträd. All död ved ska få ligga kvar i området. Viss röjning av sly i några delar kan vara positivt.
- Ta fram förslag på skötselåtgärder som sedan säkerställs inom ramen för kommunens skötsel av skog på allmän platsmark. Åtgärderna bör bland annat tillse att träd skyddas och död ved får vara kvar.

Figur 15. Tunn gul streckad linje visar platser där skyddsåtgärder, som att spara och gynna naturlig barrskog med inslag av lövträd samt utplacering av veddepåer, kan utföras. Rutor med tjock orange streckad linje visar förslag på områden där nya lövträd, förslagsvis asp, skulle kunna planteras.

Referenser

Inventering och art-
skyddsutredning, Cinnob
erbagge
Granskningsversion
2020-11-30

Tryckta källor

Ehnström, B. & Waldén, H. H. 1986. Faunavård i skogsbruket – Den lägre faunan. Skogsstyrelsen. p. 267.

Calluna, 2015. Naturvärdesinventering (NVI) och fladdermusinventering Eriksberg och Ekebydalen Underlag till planprogram.

Ekodatabasen 2020. Uttag ur Uppsala kommuns Ekodatabas.

Ekologigruppen, 2019. Spridningsanalys för den hotade arten Cinnoblerbagge, Uppsala kommun
Analys av lämpliga livsmiljöer och spridningssamband för den skyddade skalbaggsarten cinnoblerbagge.

Eriksson, P.& Jonsell, M. 2001. Inventering av trädinsekter vid nedre Dalälven. Rapport nr. 20, Upplandsstiftelsen.

Eriksson, P., 2013. Åtgärdsprogram för skalbaggar på gammal asp 2013–2017. Naturvårdsverket.

Jonsell, M., 2014. Cinnoblerbagge i naturreservatet Hågadalen-Nåsten och i utlagda aspvältor därstädes. Opublicerad rapport till Uppsala kommun.

Jonsell, M. 2018. Inventering av cinnoblerbagge och dess livsmiljö i Södra Uppsalas stadsdelar. Opublicerad rapport till Uppsala kommun.

Westling, A., Toräng, P., Jacobson, A., Haldin, M., Naeslund, M., red. 2020. Sveriges arter och naturtyper i EU:s art- och habitatdirektiv. RESULTAT FRÅN RAPPORTERING 2019 TILL EU AV BEVARANDESTATUS 2013–2018.

Digitala källor

www.artportalen.se (2020-10-13) Utsök av fynd av cinnoblerbagge 2000-2020 för hela Sverige.

www.artfakta.se (2020-10-13). Fakta om cinnoblerbagge.

Muntliga källor

Per Eriksson, Upplandsstiftelsen.